

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

CPT/Inf/E (2002) 3
România / Romanian / Roumain

**Comitetul European pentru Prevenirea Torturii
și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau
Degradante (CPT)**

Prevenirea relelor tratamente

O prezentare a CPT-ului

Prezentarea CPT-ului

O convenție pentru prevenirea torturii

Respectarea integrității fizice și mintale reprezintă unul dintre aspectele fundamentale ale protecției drepturilor omului. Tratatul pe care un stat îl rezervă persoanelor private de libertate prezintă în mod clar importanța pe care acesta o conferă demnității umane, față de importanța acordată considerațiilor practice cum ar fi necesitatea asigurării securității și ordinii în instituții. În sensul ameliorării dispozitivelor naționale, statele au încheiat tratate internaționale pentru consolidarea protecției persoanelor private de libertate.

În toate statele membre ale Consiliului Europei, *Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante* a devenit o garanție importantă pentru deținuți și o sursă de referință pentru normele minimale. Interesul și particularitatea acestei Convenții constau în faptul că aceasta instituie un sistem de control pe teren și încurajează dialogul între reprezentanții statului și un comitet internațional multidisciplinar. Această Convenție reflectă angajamentul reciproc și novator al statelor membre ale Consiliului Europei de a asigura respectarea unor standarde mai ridicate în locurile de detenție.

Convenția a instituit *Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante*, numit uzual "Comitetul pentru prevenirea torturii" sau "CPT".

Comitetul internațional al Crucii Roșii a fost prima organizație care a protejat deținuții, instituind un sistem de vizitare a locurilor de detenție de către un organism imparțial, alcătuit din experți. Inspirându-se din această idee, Adunarea Consultativă a Consiliului Europei a propus elaborarea unui tratat european, bazat pe proiectul unei convenții europene elaborat de Comisia internațională a juriștilor și de Comitetul elvețian împotriva torturii. Deschisă semnării în 1987, această convenție prompt ratificată de statele membre a intrat în vigoare în 1989. CPT-ul a ținut prima sa reuniune în același an și a efectuat primele vizite în statele membre în 1990. Foarte rapid el s-a impus ca un organism cu autoritate. Națiunile Unite au început să introducă un model similar la nivel mondial.

Cine sunt membrii CPT-ului?

Convenția prevede că acest Comitet se compune din persoane “de înaltă moralitate, cunoscute pentru competența în materia drepturilor omului sau care au experiență profesională” în domeniile pe care Convenția le tratează. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei alege un membru din fiecare stat care a ratificat tratatul; membrii activează individual și nu în calitate de reprezentanți ai statului. Pentru consolidarea imparțialității lor, membrii “naționali” nu participă la vizitele efectuate în țările lor. Odată aleși, membrii activează într-un prim mandat de patru ani; ei pot fi aleși pentru încă două mandate. În principiu, aceștia activează în funcția lor un timp redus, dar în practică mulți membri consacră un timp considerabil activității CPT-ului.

Unul dintre punctele forte ale CPT-ului îl reprezintă compoziția sa care se caracterizează prin marea diversitate de cunoștințe și competențe ale membrilor săi. Comitetul ține în mod deosebit la echilibrarea compoziției sale pentru a garanta activității sale un caracter multidisciplinar veritabil. Cei mai numeroși sunt juriștii, dar mulți dintre membri își aduc aportul la activitatea CPT-ului prin competențele lor medicale. Alții au fost în țările lor specialiști în problemele penitenciarelor sau ale poliției.

În timpul vizitării locurilor de detenție, Comitetul poate fi asistat de experți și de interpreți.

Secretariatul permanent al CPT-ului se află în sediul Consiliului Europei la Strasbourg.

În ce constă activitatea CPT-ului?

Activitatea CPT-ului vizează consolidarea protecției persoanelor private de libertate împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante. El se străduiește să atingă acest scop prin vizitarea locurilor de detenție și instaurarea, apoi, a unui “dialog permanent” cu statele, bazat pe rapoartele CPT-ului și pe răspunsurile statelor respective.

CPT-ul nu este un organism judiciar; el a dezvoltat o serie de norme pe care le utilizează în timpul vizitelor sale pentru evaluarea practicilor constante și pe care încurajează statele să le însușească. Multe dintre aceste norme sunt mai precise și mai exigente decât cele care figurează în alte texte internaționale. Această activitate de elaborare a normelor evoluează în continuare: pe măsura dezvoltării activității sale, CPT-ul are noi preocupări care-l conduc la formularea unor noi recomandări, incitând statele la noi reforme legislative, administrative și structurale.

Aceste norme sunt publicate în broșura intitulată “Normele CPT-ului” (CPT/Inf/E (2002) 1).

Vizitele CPT-ului

Mandatul CPT-ului vizează prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și nu condamnarea formală a unui tratament la care a fost supus un deținut. În timpul vizitării locurilor de detenție, CPT-ul evaluează condițiile de detenție și obține informații asupra procedurilor și practicilor în vigoare.

Unde poate CPT-ul să efectueze vizite?

CPT-ul este abilitat să viziteze, în statele părți la Convenție, toate locurile în care persoanele sunt, sau pot fi, private de libertate de către o autoritate publică. Este vorba, de exemplu, de închisori și centre de detenție pentru minori, de posturi de poliție, de centre pentru reținerea străinilor, de spitale psihiatrice și de cămine pentru persoanele în vârstă sau handicapați.

Două tipuri de vizite

Vizitele CPT-ului sunt fie *periodice*, fie *ad hoc*.

Vizitele periodice permit Comitetului să viziteze statele în mod regulat după un program stabilit în fiecare an. La origine, majoritatea vizitelor CPT-ului erau periodice. Noile state părți la Convenție se pot aștepta la o vizită a CPT-ului la puțină vreme după ratificarea tratatului.

Vizitele *ad hoc* pot avea loc în cazul în care “circumstanțele o cer”. Acestea permit CPT-ului să reacționeze repede la primirea informațiilor ce sugerează necesitatea examinării de urgență a unei probleme sau a unui loc de detenție în particular. Printre altele, aceste vizite *ad hoc* permit Comitetului să examineze în ce măsură recomandările lui precedente au fost urmate de rezultate. De câțiva ani, CPT-ul a crescut frecvența vizitelor *ad hoc* scurte și cu scop precis. Uneori vizitele *ad hoc* sunt efectuate la solicitarea statului însuși.

Autoritatea CPT-ului în timpul vizitelor

Convenția obligă statele să autorizeze delegațiile CPT-ului să intre și să se deplaseze fără restricție în “orice loc din jurisdicția sa în care persoanele sunt private de libertate de către o autoritate publică”. Mai mult, aceasta acordă Comitetului dreptul de a discuta fără martori cu orice persoană privată de libertate, cât și cu orice persoană susceptibilă de a-i furniza informații utile.

Statele au, de asemenea, obligația generală de a comunica CPT-ului orice altă informație care îi este necesară acestuia pentru îndeplinirea misiunii.

Dreptul de acces la informație al CPT-ului este subordonat obligației de a ține cont “de regulile de drept și de deontologia aplicabilă la nivel național”. Cu toate acestea, această obligație trebuie interpretată într-o manieră comparabilă cu obiectivul mandatului CPT-ului, și anume prevenirea relelor tratamente. Autoritățile naționale pot însoți comunicarea informațiilor căutate, de anumite condiții. Dar ele nu pot refuza accesul la aceste informații și nici să-l autorizeze în condiții care ar echivala cu un refuz.

Cronologia unei vizite periodice a CPT-ului

<i>Sfârșitul anului precedent</i>	CPT-ul publică lista țărilor care vor fi vizitate pe parcursul anului următor.
<i>Cu aproximativ două săptămâni înaintea vizitei</i>	Statul primește precizări privind durata aproximativă a vizitei și alcătuirea delegației CPT.
<i>Câteva zile înaintea vizitei</i>	Statul este informat asupra unor instituții pe care delegația CPT intenționează să le viziteze.
<i>La începutul vizitei</i>	Discuții între delegație și miniștrii din guvern, funcționari și organizații neguvernamentale.
<i>În timpul vizitei (aproximativ 1-2 săptămâni)</i>	Delegația (membrii CPT, membrii Secretariatului și, dacă este necesar, experți și interpreți) se scindează pentru a vizita locurile private de libertate, inclusiv instituțiile care nu au făcut obiectul unei notificări prealabile. Membrii delegației se informează reciproc periodic.
<i>La sfârșitul vizitei</i>	Delegația se întâlnește cu miniștri și funcționari pentru a le împărtăși primele impresii și constatări și, dacă e necesar, le comunică “observațiile de la fața locului” privind anumite situații ce solicită o atenție în mod particular urgentă.

Rapoartele CPT-ului

După fiecare vizită, CPT-ul elaborează un raport în care își expune constatările și recomandările pe care le consideră necesare ameliorării situației persoanelor private de libertate. Acest raport confidențial este adresat statului în cauză. Raportul conține solicitarea unui răspuns scris din partea statului în care acesta va indica măsurile luate pentru punerea în aplicare a recomandărilor făcute, va reacționa la comentariile formulate și va oferi informațiile solicitate.

Constatările CPT-ului sunt confidențiale cu două excepții: prima – dacă un stat solicită el însuși publicarea raportului și a comentariilor sale de răspuns, a doua – dacă un stat refuză să coopereze sau să amelioreze situația persoanelor private de libertate în lumina recomandărilor CPT-ului. În acest al doilea caz, Comitetul poate decide (cu majoritatea a două treimi și după ce a dat statului posibilitatea să se explice) elaborarea unei declarații publice asupra chestiunii.

La origine s-a crezut că această confidențialitate va fi importantă pentru obținerea cooperării statelor și garantarea eficienței CPT-ului, dar statele au arătat că sunt pregătite, chiar doresc ca o mare parte a dialogului lor cu Comitetul să fie dată publicității. Într-adevăr, majoritatea statelor vizitate au autorizat publicarea rapoartelor CPT-ului și a răspunsurilor lor. Acestea pot fi obținute de la Secretariatul CPT-ului și sunt accesibile pe website-ul lui.

Pentru informații suplimentare:

Secretariat of the CPT / Secretariatul CPT-ului
Human Rights Building / Palatul Drepturilor Omului
Council of Europe / Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg Cedex
France / Franța

Tel.: +33 (0)3 88 41 39 39

Fax: +33 (0)3 88 41 27 72

E-mail: cptdoc@coe.int

Internet: www.cpt.coe.int

Strasbourg, Septembrie 2002

Fotografia de pe copertă: © CICR / BIGLER, Roland